

правами. [5]

Підґрунтям для проведення подальших досліджень у даному напрямку є необхідність розробки єдиного підходу до визначення критеріїв розмежування зловживання цивільними правами у процесуальному та матеріальному розумінні.

Список використаної літератури:

1. Рішення Конституційного Суду України від 02.11.2004 № 15-пп/2004. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>
2. Спеціальне Дослідження Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеційська Комісія; Venice Commission) під назвою «Мірило правовладдя». URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-ukr)
3. Цивільний процесуальний кодекс України в редакції від 13.08.2020 року. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n228>.
4. Цивільний кодекс України в редакції від 16.10.2020 року. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Постанова КЦС ВС від 03.06.2020 року по справі № 318/89/18. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89675396>

Привиденцев Олександр Геннадійович

*аспірант кафедри цивільного процесу Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ: ЗАПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Велике значення в сучасних реаліях має використання можливостей обміну інформації через мережу Інтернет та набуває все більш істотного значення електронна форма існування інформації. Електронні докази та проблематика їх застосування в судовому процесі України і досі залишаються дискусійними питаннями в юриспруденції. Саме тому надзвичайно високий рівень розвитку інформаційних технологій спонукав законодавця до надання електронним доказам статусу самостійного засобу доказування порівняно з такими засобами як: письмові та речові докази, показання свідків та висновками експертів. З набранням чинності 15 грудня 2017 року нових редакцій процесуальних кодексів в Україні було здійснено законодавче врегулювання деяких питань, що стосуються електронних доказів. Так, електронні докази були визнані самостійним засобом доказування та попри позитивні моменти, у Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК) й досі недостатньо врегульовані питання, що стосуються порядку подання оригіналів та копій електронних документів, порядку та особливостей дослідження й оцінки таких

доказів судом. Нечітке та неповне законодавче регулювання висвітлених проблем може призвести до неоднозначної судової практики та ускладнить цивільне судочинство з використанням електронних доказів.

Відповідно до частини 1 статті 100 ЦПК електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет) [1]. Наведене визначення поняття «електронні докази» є досить широким і вдалим, адже містить невичерпний перелік видів електронних доказів і джерел їх зберігання.

Електронні докази мають деякі позитивні характеристики, порівняно з «фізичними аналогами», а саме: можливість миттєвого розповсюдження на різні відстані засобами обміну електронної інформації (електронна пошта, бази даних, хмарні сховища) одночасно декільком отримувачам (адресатам), а вартість розповсюдження значно нижча та саме зберігання таких доказів компактніше і не вимагає значних площ та ресурсів.

Негативними аспектами застосування електронних доказів є проблема їх збереження, адже в будь-який момент можуть виникнути технічні збої або проникнути вірус, а також постійна необхідність захисту інформації від внесення несанкціонованих змін, насамперед, за допомогою ЕЦП.

Однак, крім позитивних зрушень в правовому закріпленні електронних доказів, існують ще певні, недосконало врегульовані питання, що ускладнюють їх практичне використання. Можна навести приклад щодо порядку подання електронних доказів до суду. Відповідно до частини 2 ст. 100 ЦПК електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис». Законом може бути передбачено інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу [1]. Порядок засвідчення копії електронного доказу законом прямо не передбачений, тому в процесі подання таких доказів до суду на портативних носіях (диски, карти-пам'яті) або інформації з Інтернету у вигляді скріншотів, збережених копій сайтів, в роздрукованому або іншому вигляді, вони будуть викликати сумніви з приводу їх належності та допустимості. Засвідчувати копії електронних доказів могли б нотаріуси, але відповідно до Закону України «Про нотаріат» засвідчення нотаріусом таких доказів не передбачено. Враховуючи недостатню нормативну урегульованість порядку засвідчення електронних копій

електронного доказу, доволі обґрунтованою вбачається твердження деяких науковців щодо доцільності доповнення у статті 34 Закону України «Про нотаріат» переліку нотаріальних дій, що вчиняють нотаріуси, такою дією як засвідчення вірності електронних та паперових копій з електронних документів. На думку Ю.С. Павлової, зміст електронних документів мав би посвідчуватись незалежним учасником цивільно-правових відносин, який наділений спеціальною компетенцією забезпечувати достовірність юридичних фактів. З огляду на відсутність особистої зацікавленості у нотаріуса та наявність спеціальної компетенції у суду було б достатньо підстав вважати такий доказ допустимим і використовувати його під час розгляду справ [2]. Окрім проблемних питань щодо копій електронних доказів, потрібно забезпечити і оригінал таких доказів, наприклад, шляхом їх огляду судом, а також зберегти від знищення першоджерело.

Також варто звернути увагу на визначення копії та оригіналу, де повинно бути їх чітке розмежування. Як зазначав, А.Ю. Каламайко фактичні дані щодо обставин справи часто існують у електронній та у паперовій формі, і та сама або схожа інформація може існувати в обох формах. Зображення, наприклад, можуть існувати у вигляді друкованої копії або в електронній формі [3].

Законодавцем не визначено критерії того, який електронний доказ є оригіналом, а який – копією. При цьому оригінали таких доказів, як і копії, найчастіше будуть розміщені на сторонніх пристроях, таких як карти пам'яті, диски тощо. Таким чином, для врегулювання суперечностей доцільно доповнити ЦПК статтею, в якій визначити поняття «оригінал електронного доказу» та «копія електронного доказу». Ще однією не менш важливою проблемою є високий ризик підробок електронних доказів, які мають бути абсолютно правильними, достовірними та надійно захищеними від підробок або знищення, а факт щодо автентичності авторства може викликати великі складнощі під час його доведення в суді.

В умовах швидкого темпу розвитку комп'ютерних технологій інформацію в електронній формі дедалі легше підробити або знищити, що унеможливить процес дослідження та оцінки електронних доказів судом. Внаслідок цього, суд може прийняти до уваги недостовірний доказ і неправильно встановити обставини справи. Дана проблема лише частково врегульована ЦПК шляхом закріплення такої підстави для перегляду справи за нововиявленими обставинами як фальшивість електронних доказів. Однак, у ЦПК не міститься механізму захисту електронних доказів від підробки або знищення. Частково це може бути здійснено за допомогою інституту забезпечення доказів.

Необхідно зазначити, що сучасний світ приділяє велике значення електронним засобам доказування. Законодавче закріплення електронних доказів в цивільному процесуальному праві України було зроблено відносно нещодавно, в 2017 році та має низку правових прогалин, що унеможлиблює повне та

всебічне використання в сучасних реаліях таких доказів у судах. Серед основних проблемних питань можна зазначити наступні:

1. Розмежування понять копії та оригіналу електронного доказу, тому обґрунтованою є позиція щодо внесення змін до ЦПК України;

2. Недостатня врегульованість засвідчення копій таких доказів та необхідність внесення змін до Закону України «Про нотаріат»;

3. Забезпечення захисту таких доказів від підробок та внесення несанкціонованих змін, збереження від знищення, що потребує модернізації.

Враховуючи низку питань, які виникають із застосуванням електронних доказів в Україні, можна дійти до висновку, що проблематика застосування електронних засобів є і досі актуальною та не вирішеною.

Список використаної літератури:

1. Цивільний процесуальний кодекс України в редакції від 3 жовтня 2017 року. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 48. Ст. 436.
2. Павлова Ю. С. Особливості збирання і процесуального закріплення електронних доказів в цивільному судочинстві. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017 №4. С. 78.
3. Каламайко А. Ю. Місце електронних засобів доказування та окремі питання їх використання в цивільному процесі. Право та інновації. 2015. № 2(10). С. 128

Бабак Ольга Миколаївна

студентка IV курсу факультету адвокатури

Національного Університету «Одеська юридична академія»

Мельник Діана Ігорівна

студентка IV курсу факультету адвокатури

Національного Університету «Одеська юридична академія»

науковий керівник – к.ю.н, доцент кафедри цивільного процесу Притуляк В.М.

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ЕЛЕКТРОННОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Сьогодні інформація є основою соціального порядку. Закони як прояв і продукт суспільного життя також залежать від потоків інформації. Форма й зміст права безперервно змінюється залежно від доступних комунікативних інструментів. Судова система заснована на обміні інформації, швидкість та обсяг якої можна збільшити шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Сучасні технології повинні гарантувати дотримання основних правових принципів, цілісності та автентичності документів, конфіденційності даних і незалежності судової системи. Для цього необхідно впроваджувати в систему судочинства не лише системи фіксації судових рішень, а й системи комунікації